

Rondetafelgesprek Rentederivaten 1 februari 2018

Introductie

Allereerst wil in de vaste Kamercommissie bedanken voor deze uitnodiging. Ook wil ik de banken bedanken voor de uitvoering van het Herstelkader. Al in 2013 ben ik als fiscaal jurist geconfronteerd met cliënten die nadeel ondervonden van de bij hen geadviseerde renteswapconstructie. Dit bleek niet om slechts enkele gevallen te gaan. Voordat ik het wist had al een twintigtal gedupeerde ondernemers met een renteswap gevraagd of ik voor hen wilde opkomen. Ik realiseerde me toen dat deze kwestie een collectieve aanpak nodig had. Daarop is de stichting Renteswapschadeclaim opgericht. De stichting vertegenwoordigt meer dan 600 deelnemers. Het grootste deel daarvan komt in aanmerking voor een vergoeding uit het Uniform Herstelkader Rentederivaten (Herstelkader).

Ten behoeve van de uitkering uit het Herstelkader maakt de stichting samen met haar advocaten voor alle deelnemers een grondige dossieranalyse. Vervolgens wordt aan de hand hiervan door een extern schade expertise bureau een schade-controle-rapport opgesteld. Omdat geen dossier het zelfde is, heeft de stichting veelvuldig contact met al deze ondernemers.

Daarnaast realiseerde ik me dat de stichting inmiddels meer dan 50 keer heeft aangezet bij Derivatencommissie en/of AFM en/of banken. Wij zijn meerdere keren met de stofkam door het Herstelkader heengegaan en kennen alle verhalen van ondernemers. Het is een enorme klus die wij na ruim 5 jaar inmiddels graag willen afronden. Daarin zijn we niet alleen. Vele ondernemers zijn kwetsbaar en voor hen kan het niet snel genoeg gaan. Inmiddels zijn er al 70 faillissementen onder deelnemers. Ook de banken willen alles zo snel mogelijk afronden, daar ben ik van overtuigd. Maar waarom lukt dat dan niet? Ik denk dat de centrale vraag is voor vandaag.

Waarom duurt het zo lang?

1) Het Herstelkader

Er is een aantal bepalende factoren die leiden tot de huidige trage voortgang. Allereerst is er het Herstelkader zelf. Het Herstelkader is gepresenteerd op 5 juli 2016. Het betrof een document van ongeveer 50 bladzijden. Pas op 19 december 2016 volgde het definitieve Herstelkader. Inmiddels is het Herstelkader een steeds verder uitdijend document geworden van vele honderden pagina's. Nog steeds wordt het Herstelkader verder aangevuld naar aanleiding van opmerkingen en vragen van banken en stichtingen. Het Uniforme Herstelkader is daarmee niet zo *Uniform* als de naam doet vermoeden. Dit leidt tot vertraging. Dit is geen verwijt aan de Derivatencommissie. Renteswapconstructies zijn ingewikkeld en dat zie je terug in een complex Herstelkader.

2) De inrichting van banksystemen en het ontbreken van de juiste data

Banksystemen blijken onvoldoende ingericht voor een gemakkelijke uitvoering van het Herstelkader. Uit de data waarover banken beschikken is het vaak niet mogelijk om een berekening te maken voor een uitkering uit het Herstelkader. Banken zien zich daardoor genooddaakt eerst deze data te verrijken. Dat kost tijd. Daarnaast beschikken banken domweg niet meer over alle data, waardoor er aannames moeten worden gedaan. De meeste renteswaps zijn afgesloten in de periode 2006 t/m 2009. Er zijn zeer veel voorbeelden waarbij een bank aangeeft bijvoorbeeld niet meer te beschikken

over de kredietovereenkomst. Zonder dit document is het eigenlijk niet mogelijk een aanbod uit het Herstelkader te doen waarbij met 100% zekerheid kan worden gesteld dat het aanbod juist is.

Het is dan ook schrijnend te moeten constateren dat we van bijna alle banken al onjuiste voorstellen hebben ontvangen. De grootste afwijking daarbij was 170.000 euro in het nadeel van de mkb-klant. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat we evengoed onjuiste voorstellen ontvangen die in het voordeel zijn van de mkb-klant, maar dan gaat het veelal om kleine afwijkingen.

Ik vind het belangrijk te zeggen dat banken er naar onze ervaring absoluut niet op uit zijn onjuiste voorstellen te doen. Ik constateer steeds dat in een dergelijk geval de bank direct bereid is om als nog het Herstelkader juist toe te passen. Zoals gezegd de banksystemen en het ontbreken van noodzakelijke data zijn de oorzaak van onjuistheden en vertraging.

3) De EDB-er als stoorzender

Het proces is zo ingericht dat zodra de bank een aanbod compleet heeft, dit eerst ter goedkeuring moet worden voorgelegd aan de controlerend accountant of wel de Externe Dossier Beoordelaar (EDB-er). Pas na goedkeuring kan het aanbod naar de mkb-klant. De EDB-er was geen wens van de Derivatencommissie, banken of stichting, maar is een uitvinding geweest van de AFM. De AFM heeft zoals bekend in het verleden zelf tekort geschoten in haar toezicht op rentederivaten. De AFM heeft daarom de eis gesteld dat ieder aanbod extern moet worden gecontroleerd. Naast de enorme kostenpost voor afhandeling van een dossier – deze ligt hierdoor voor de banken gemiddeld op 22.000 euro – is de EDB-er een grote vertragende factor. Als wij bijvoorbeeld een fout constateren in het aanbod, dan moet het niet alleen terug naar de bank, maar ook weer naar de EDB-er, die daar dan weer een maand over doet. Deze situatie is eigenlijk onwerkbaar.

Maar bovendien en dat is het meest verontrustend: er komen ondanks de EDB-er nog steeds regelmatig onjuiste voorstellen bij de klant. En daarbij moeten we bedenken dat op dit moment enkel nog in de eenvoudige dossiers aanbiedingen worden uitgedaan en dat de complexe dossiers pas later komen.

Conclusie

De EDB-er is in mijn optiek totaal overbodig. De EDB-er verkrijgt de data voor haar controle namelijk van de bank. De EDB-er maakt geen eigen dossier en kan hierdoor de fouten van de bank, anders dan reken- en interpretatiefouten, niet corrigeren. De EDB-er heeft daardoor geen toegevoegde waarde voor de mkb-klant. De EDB-er is slechts een extra rondje van hetzelfde dat er voornamelijk voor dient dat de AFM zich kan indekken.

Wel leidt deze extra controle tot vertraging die als we niet oppassen leidt tot een ongewenste uitloop naar 2020 of zelfs verder. Als we hier niet alleen voor de vorm willen zitten, maar bereid zijn echt de problemen aan te pakken, dan moet er op zijn minst worden besloten dat de rol van de EDB-er drastisch beperkt wordt tot controle op hoofdlijnen.

Met vriendelijke groet,

Stichting Renteswapschadeclaim

mr Pieter Lijesen

